

Ingediend via internetconsultatie en via e-mail

Ministerie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. de heer F.M. Weerwind

Ook via e-mail: e.sikkema@minjenv.nl

Den Haag, 12 april 2024

dossiernummer: 204853

uw kenmerk: 5227760

telefoonnummer: +31 (0)6 21 55 66 58

e-mail: e.trinthamer@advocatenorde.nl

Betreft: Consultatie ontwerp-amvb Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken

Geachte minister,

Bij brief van 12 februari 2024 heeft u de Nederlandse orde van advocaten (NOvA) ter consultatie voorgelegd de ontwerp-amvb Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken. De NOvA voldoet graag aan uw verzoek en heeft zijn adviescommissie strafrecht gevraagd te adviseren.

Bijgaand stuur ik u het advies van de adviescommissie. De algemene raad sluit zich aan bij de overwegingen van de adviescommissie en verzoekt u deze bij de verdere uitwerking te betrekken.

Met de meeste hoogachting,
namens de algemene raad,

mr. drs. W.M. van Tellingen
plaatsvervangend algemeen secretaris

bijlage: advies van de adviescommissie strafrecht

ADVIES

Aan:	algemene raad
Van:	wetgevingsadviescommissie strafrecht (ACS)
Datum:	10 april 2024
Betreft:	Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken

SAMENVATTING

Het voorgestelde Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken beoogt de privacy van slachtoffers van strafbare feiten binnen het strafproces beter te beschermen. Voorgesteld wordt minder persoonlijke gegevens van slachtoffers in het procesdossier vast te leggen. De ACS onderschrijft de wenselijkheid en noodzaak van de bescherming van slachtoffergegevens in processtukken. Tegelijkertijd dient in algemene zin terughoudend te worden omgesprongen met anonimiteit in het strafproces. Een passend evenwicht moet worden gevonden tussen de belangen van slachtoffers en andere gerechtvaardigde belangen in het strafrecht, zoals die van verdachten en andere procesdeelnemers. Alle relevante gegevens dienen in processtukken te worden vermeld, voor zover een strafvorderlijk belang aanwezig is. In het kader van zorgvuldige gegevensverwerking en het recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 EVRM blijft een afweging in concreto en niet op voorhand het weglaten van bepaalde persoonsgegevens uit strafdossiers van belang. Het advies van de ACS strekt ertoe dat heroverweging dient plaats te vinden op welke wijze en onder welke omstandigheden persoonlijke gegevens van slachtoffers worden verwerkt en zo nodig beperkt beschikbaar zullen worden gesteld aan procespartijen. Mede in het licht van de artikelen 6 en 8 EVRM constateert de ACS dat de voorgestelde regeling in het kader van de effectiviteit en noodzaak van privacybescherming aanpassing en verduidelijking behoeft. De mening van het slachtoffer kan daarbij een rol spelen. De verhouding van de voorgestelde regeling tot andere privacywet- en regelgeving behoeft nadere aandacht. Er dient alsnog aandacht te worden besteed aan de vraag, of naast slachtoffergegevens ook persoonsgegevens van andere procespartijen en betrokkenen vanwege privacybescherming nadere afscherming behoeven, voor zover dat strikt noodzakelijk is. Ten slotte ziet de ACS meer uitvoeringsconsequenties en kosten dan door de minister thans onder ogen wordt gezien.

CONSULTATIEREACTIE

Het voorgestelde Besluit beoogt de privacy van slachtoffers van strafbare feiten binnen het strafproces beter te beschermen en minder persoonlijke gegevens van slachtoffers in het procesdossier vast te leggen. De bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer en van de directe omgeving in het algemeen en de bescherming van persoonsgegevens in het bijzonder brengt dat mee. De inbreuk op de privacy van slachtoffers dient door de vermelding van slachtoffergegevens in processtukken niet verder te gaan dan noodzakelijk is. Het Wetboek van Strafvordering (en daarbij behorende wet- en regelgeving) dient dan ook te voorzien in een evenwichtige bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen in verband met de verwerking van persoonsgegevens. Er dient echter wel een passend evenwicht te zijn met andere gerechtvaardigde belangen in het strafrecht, zoals die van verdachten en andere procesdeelnemers. Mede gelet daarop moet in algemene zin terughoudend worden omgesprongen met anonimiteit in het strafproces.

Voorgesteld wordt minder persoonlijke gegevens van slachtoffers in brondocumenten zoals het proces-verbaal van aangifte vast te leggen. Het gaat dan om zogenoemde NAW-gegevens en enkele andere persoonsgegevens. Deze persoonsgegevens van slachtoffers worden niet in een proces-verbaal en andere stukken vermeld, tenzij deze gegevens redelijkerwijs van belang zijn voor enige door de rechter te nemen beslissing.

Door, zoals voorgesteld, vooraf aan te wijzen welke persoonsgegevens van slachtoffers onvermeld moeten blijven in de (proces)stukken, wordt een grote mate van verantwoordelijkheid gelegd op de verantwoordelijke voor de toereikende verwerking van persoonsgegevens. De verantwoordelijke zal de niet in processtukken vermelde gegevens immers wel dienen te bewaren. Ter bescherming van de privacy van betrokkenen dient de verwerking van persoonsgegevens bovendien ter zake dienend, toereikend en niet bovenmatig te zijn. Verwerkte gegevens moeten bovendien juist en volledig zijn. Dat vergt mede in het licht van de artikelen 6 en 8 EVRM in beginsel een juridische en feitelijke beoordeling in concreto per set van gegevens. Alle relevante gegevens dienen in processtukken te worden vermeld, voor zover een strafvorderlijk belang aanwezig is. Enkel volstrekt irrelevante gegevens dienen niet in aangiften en andere processtukken vermeld te worden. De omstandigheden van het geval zijn daarbij van belang. De aard van de verdenking en het verleden en de persoon van de verdachte kunnen daarbij ook van belang zijn, bijvoorbeeld in het geval van zware georganiseerde criminaliteit of bij belaging. Juist inspraak van het slachtoffer kan daarbij een rol spelen, waarbij een enkel subjectief gevoel van mogelijke hinder of angst niet zonder meer kan volstaan. In de voorgestelde regeling is dat echter niet terug te vinden. Een meer prominente rol van de officier van justitie dan thans wordt voorgesteld is ook in het licht van het voorgaande verdedigbaar.

De handelwijze van de politie bij het niet vermelden van bepaalde persoonsgegevens dient bovendien controleerbaar en toetsbaar te zijn voor zowel OM als zittingsrechter en verdediging. Het voeren van een adequate en behoorlijke verdediging moet ook in dat kader bovendien niet (nagenoeg) onmogelijk zijn, wil er sprake zijn van een eerlijk proces in de zin van artikel 6 EVRM. Het advies van de ACS strekt ertoe dat heroverweging dient plaats te vinden op welke wijze en onder welke omstandigheden persoonlijke gegevens van slachtoffers worden verwerkt en beschikbaar zullen worden gesteld aan de verdachte, zijn advocaat, zittingsrechter en andere betrokkenen. Nader onderscheid naar ambtsedig proces-verbaal en in het voorgestelde artikel 3 genoemde stukken en processtuk dient te volgen en behoeft verduidelijking. De mening van het slachtoffer, diens vertrouwenspersoon en/of diens advocaat kan daarbij mede van belang zijn. Mede in het licht van de artikelen 6 en 8 EVRM constateert de ACS dat de voorgestelde regeling in het kader van de effectiviteit en noodzaak van privacybescherming aanpassing en verduidelijking behoeft. De specifieke verhouding van de voorgestelde regeling tot de Wet politiegegevens en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens behoeft in dat kader nadere toelichting. Door, zoals voorgesteld, slachtoffergegevens bij de bron weg te laten door degene die het processtuk opstelt, en achteraf niet structureel en actief door de officier van justitie te laten controleren of een document al dan niet relevante slachtoffergegevens bevat, kan gehandeld worden in strijd met de Wet politiegegevens en daarbij behorende regelgeving. Het raakt ook de taak van het OM als zijnde belast met toezicht op de politie. Er bestaat al de plicht voor politie onder gezag van het OM in het kader van privacybescherming enkel persoonsgegevens te verwerken welke ter zake dienend en toereikend zijn en niet bovenmatig. Naast juiste gegevens dienen verwerkte gegevens ook volledig te zijn. Tegen die achtergrond moeten de rechter en verdediging erop kunnen vertrouwen dat een ambtsedig proces-verbaal en andere stukken waarheidsgetrouw en volledig zijn.

Thans wordt voorgesteld enkel in het geval van slachtoffers bepaalde persoonsgebonden informatie weg te laten. De (beperkte) reikwijdte van de voorgestelde regeling behoeft echter heroverweging, mede om na te noemen redenen. De tendens in ambtsedige processen-verbaal bij zogenoemde zwacri-zaken meer op nummer en niet op naam te relateren, is een voorbeeld van verder anonimiseren in het strafproces, met als negatief gevolg dat de strafzaak een bepaalde lading krijgt en controle op de juiste en rechtmatige toepassing van opsporingsbevoegdheden moeilijker wordt. Onder omstandigheden is echter wel denkbaar dat het verdere anonimiseren desondanks strikt noodzakelijk en onvermijdelijk zal zijn, mits voorzienbaar, transparant en controleerbaar. Het zich voordoen van een enkele mogelijke overlastsituatie voor verbalisanten of subjectief gevoel van onveiligheid is daarvoor echter onvoldoende. In dat kader behoeft de voorgestelde regeling ten aanzien van privacybescherming en transparantie een bredere beschouwing om ook andere gegevens dan enkel bepaalde persoonsgegevens van slachtoffers in processtukken en andere stukken, waarvan de verdachte op grond van de strafvordering kennisneming wordt toegestaan, onvermeld te laten blijven. Meer procesdeelnemers dan enkel slachtoffers van strafbare feiten verdienen onder omstandigheden bescherming van de persoonlijke levenssfeer en weglating van bepaalde persoonsgebonden informatie in (proces)stukken. Te denken valt daarbij onder meer aan het weglaten van bepaalde persoonsgegevens van andere betrokkenen in het strafrecht, zoals advocaten, vertrouwenspersonen, hulpverleners, politiefunctionarissen, officieren van justitie en rechters, voor zover dat vanuit oogpunt van afscherming en privacybescherming strikt noodzakelijk en onvermijdelijk is. Niet alleen slachtoffers van strafbare feiten verdienen op dat punt bescherming van de privacy.

Resteert de vraag naar de uitvoeringsconsequenties en kosten. Dat punt lijkt door de minister te worden onderschat. Weglating van bepaalde gegevens kan immers tot meer geschillen en procedures aanleiding geven. De verwerker en verantwoordelijke krijgen, als niet wordt besloten tot generieke afscherming van bepaalde gegevens, ook een belangrijke taak bij de te maken individuele belangenafweging om bepaalde gegevens al dan niet in (proces)stukken op te nemen. Ook de officier van justitie kan niet altijd passief blijven, om redenen hiervoor uiteengezet. Dit punt behoeft nadere toelichting.